

**Rzecznik
Finansowy**

www.rf.gov.pl

dr Bohdan Pretkiel

Warszawa, 1 marca 2022 roku

WSA.0212.3.2022

RF/39/2022

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. *SPS-WP.020.402.19.2021*

Data wpływu *2.03.2022*

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA NS

L.dz. *35.175.134.2022*

Data wpływu *2.03.2022*

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu, pana Dariusza Salamończyka, z dnia 11 stycznia 2022 r. (znak SPS-WP.020.402.6.2021), które wpłynęło do Biura Rzecznika Finansowego w dniu 17 stycznia 2022 r. dotyczącego rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie z prośbą o przedstawienie opinii, proszę przyjąć poniższe uwagi.

Oceniając skierowany do Sejmu RP projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie (druk sejmowy nr 1911), Rzecznik Finansowy zauważa, że projekt ten może stanowić rozwiązanie licznych problemów zgłaszanych przez klientów podmiotów rynku finansowego. Stosowanie wygórowanych kosztów udzielanych konsumentom pożyczek, „rolowanie” pożyczek czy nienależyte przeprowadzanie oceny zdolności kredytowej kredytobiorców, to materia wielu spraw trafiających do Rzecznika Finansowego. Projektodawca dostrzegł również konieczność rozwiązania istotnego problemu zawierania umów o charakterze pożyczkowym o świadczenia pieniężne, do których nie ma zastosowania ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083 t.j., dalej: ukk lub ustawa o kredycie konsumenckim).

Rzecznik Finansowy
ul. Nowogrodzka 47A
00-695 Warszawa

@ biuro@rf.gov.pl
www.rf.gov.pl
facebook.com/Rzecznik
Finansowy

Tel. 22 333 73 26
22 333 73 27
fax. 22 333 73 29

Jednocześnie Rzecznik Finansowy podnosi, że w dalszym ciągu przepisy regulujące maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów pożyczki/kredytu czy dopuszczalnej wysokości zabezpieczenia nie obejmą części kredytobiorców zasługujących na ochronę. Ponadto Rzecznik Finansowy zwraca uwagę, że planowane zróżnicowanie reżimów ochrony konsumenta w zależności od tego, jaki podmiot udziela pożyczki wydaje się niedostatecznie uzasadnione, a także może spowodować, że regulacje będą nieczytelne dla szerokiego kręgu adresatów.

Rzecznik Finansowy na wcześniejszych etapach pracy nad projektem przedstawił doń szereg uwag natury ogólnej i szczegółowej, tj. w piśmie z dnia 28 października 2021 r. nr WSA.0212.63.2021, RF/141/2021. Z uwagi na to, że projekt wniesiony do łaski marszałkowskiej jedynie w części uwzględniał podnoszone przez Rzecznika uwagi, Rzecznik Finansowy pragnie poniżej podtrzymać stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 28 października 2021 r. nr WSA.0212.63.2021, RF/141/2021. W niektórych miejscach Rzecznik Finansowy formułuje dodatkową argumentację (nowe uwagi dotyczą art. 724(1) § 2 Kodeksu cywilnego, art. 13 pkt 1 projektowanej ustawy) lub zmienia dotychczas przedstawiony wywód (uwagi dot. art. 36a-36c ustawy o kredycie konsumenckim zostały zastąpione uwagami odnośnie art. 59cb – 59cc ustawy o kredycie konsumenckim, pominięto wywód dotyczący art. 720 (5) Kodeksu cywilnego, art. 59di ust. 41 pkt 1 art. 59 dh ust 4 i art. 59dl ustawy o kredycie konsumenckim).

Uwagi ogólne

a) Konieczność rozszerzenia grupy podmiotów objętych ochroną

W pierwszej kolejności Rzecznik Finansowy wskazuje, że w dalszym ciągu znaczna grupa kredytobiorców nie będzie podlegać ochronie przed lichwą.

Należy wskazać, że grupą wyłączonej tak z obecnych, jak i projektowanych regulacji w zakresie wysokości kosztów udzielanego finansowania czy wysokości zabezpieczenia są tzw. „przedsiębiorcy-konsumenci”, czyli osoby, o których mowa w art. 385⁵ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 t.j., dalej: k.c. lub Kodeks cywilny).

W ocenie Rzecznika Finansowego, gwarancje dotyczące praw konsumentów powinny dotyczyć także osób fizycznych zawierających umowy pożyczki/kredytu konsumenckiego bezpośrednio związane z ich działalnością gospodarczą, gdy z treści tych umów wynika, że nie posiadają one dla nich charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu

Str 2

wykonywanej działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

Rzecznik Finansowy podnosi, że szczególnie istotne znaczenie ma zapewnienie ochrony przed lichwą właścicielom gospodarstw rolnych. W swojej działalności Rzecznik Finansowy otrzymywał wiele sygnałów na temat rażąco niekorzystnych umów zawieranych z osobami prowadzącymi gospodarstwa rolne, którym obecne przepisy nie dają wystarczających instrumentów dochodzenia swoich praw. Niestety również projektowane regulacje pomijają tę grupę podmiotów.

b) Nieuzasadnione zróżnicowanie praw konsumentów w zależności m.in. od podmiotu udzielającego pożyczkę

Rzecznik Finansowy nie dostrzega dostatecznego uzasadnienia dla tworzenia różnego poziomu ochrony konsumentów korzystających z udzielanego finansowania w zależności od rodzaju podmiotu udzielającego kredytu/pożyczki.

W tym kontekście warto przypomnieć, że proponowane zmiany w Kodeksie cywilnym mają w założeniu stanowić odpowiedź na problem polegający na tym, że część podmiotów udzielających finansowania nie spełnia cech definicyjnych kredytodawcy w rozumieniu ukk, a przez to nie podlega reżimowi ustawy o kredycie konsumenckim. Wydaje się jednak, że właściwą reakcją na tak zdiagnozowany problem powinno być narzucenie tym podmiotom takich samych jak w ukk zasad w zakresie m.in. wysokości dopuszczalnych kosztów kredytu czy jego zabezpieczenia. Tworzenie różnych reżimów ochrony praw konsumenta w zależności od tego, kto udziela finansowania wydaje się trudne do wytłumaczenia.

Ponadto, wprowadzanie różnych definicji i limitów pozaodsetkowych kosztów kredytu czy pożyczki w zależności od tego jaki to rodzaj świadczenia lub kto go udziela, będzie nieczytelne tak dla kredytobiorców (pożyczkobiorców), jak i podmiotów udzielających świadczenia. Chociaż cel projektowanych zmian dla Rzecznika Finansowego jest jak najbardziej zrozumiały (ochrona osób biorących pożyczkę), to jednak zaproponowane rozwiązania mogą tworzyć wiele niejasności w praktycznym stosowaniu projektowanych rozwiązań. Przykładowo w sytuacji kredytu konsumenckiego kredytodawca zastosuje definicję i limity wynikające z ustawy o kredycie konsumenckim niezależnie czy będzie to bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa (dalej: SKOK) czy instytucja pożyczkowa. Natomiast w sytuacji, gdy kwota pożyczki będzie wyższa niż 255 550 zł (przykładowe ograniczenie stosowania przepisów ustawy o kredycie konsumenckim) bank zastosuje limit – w przypadku konsumenta biorącego pożyczkę – wynikający z ukk. na mocy

Str. 3

projektowanego art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 2439 t.j.) przy czym nie wiadomo jaka definicja kosztów będzie miała zastosowanie (czy wynikająca z ukk czy k.c.).

Jednocześnie wskutek planowanego zróżnicowania uprawnień pożyczkobiorców, znaczna część konsumentów nie otrzyma należytej ochrony. Przykładowo, przewidziana w projektowanych przepisach Kodeksu cywilnego ochrona przed nadmiernym zabezpieczeniem oraz kosztami tego zabezpieczenia, nie będzie miała zastosowania w przypadku kredytu konsumenckiego. Inny przykład nieuzasadnionego różnicowania praw konsumentów dotyczy projektowanego ograniczenia wysokości sumy zabezpieczeń, które nie będzie odnosić się do umów zawieranych z bankami i SKOK-ami. Kolejne przykłady nieracjonalnego różnicowania praw pożyczkobiorców wskazane zostaną w uwagach szczegółowych.

W ocenie Rzecznika Finansowego, projektodawca powinien zatem ponownie rozważyć, czy sam pomysł tworzenia różnych reżimów ochrony konsumenta korzystającego z kredytu/pożyczki znajduje wystarczające uzasadnienie.

Uwagi szczegółowe:

1. uwagi w odniesieniu do art. 1 projektu ustawy [zmiany w Kodeksie cywilnym]

a) w odniesieniu do projektowanego art. 720¹ § 2 k.c.

W projektowanym art. 720¹ § 2 k.c. zaproponowana została definicja kosztów pozaodsetkowych związanych z zawarciem pożyczki pieniężnej. Rzecznik Finansowy zwraca uwagę, że przedmiotowa definicja różni się od definicji pozaodsetkowych kosztów kredytu określonej w art. 5 pkt 6a ukk.

Rzecznik Finansowy nie dostrzega uzasadnienia dla stosowania różnych definicji kosztów pozaodsetkowych przy umowach pożyczki zawieranych z konsumentami na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego i umowach zawieranych z konsumentami w oparciu o przepisy ustawy o kredycie konsumenckim.

Odnosząc się do samej treści zaproponowanej definicji kosztów pozaodsetkowych, należy wskazać, że w przeciwieństwie do definicji stosowanej w ukk, w projektowanym art. 720¹ § 2 k.c. wyliczono różnego rodzaju koszty, które mogą zostać zakwalifikowane jako pozaodsetkowe koszty związane z zawarciem umowy pożyczki. Taka konstrukcja rodzi zagrożenie, że pożyczkodawca,

Str. 4

chcąc uniknąć stosowania przepisów w zakresie pozaodsetkowych kosztów pożyczki, naliczy konsumentowi pewnego rodzaju opłaty, które nie mieszczą się w katalogu kosztów ujętych w art. 720¹ § 2 k.c., a które mają charakter innych niż odsetki kosztów związanych z udzieleniem pożyczki.

Należy nadto wskazać, że zaproponowana w art. 720¹ § 2 k.c. definicja dotyczy kosztów pozaodsetkowych, które są „związane z zawarciem umowy pożyczki pieniężnej”. Jest to zdecydowanie węższe ujęcie pojęcia kosztów pozaodsetkowych w porównaniu z definicją zastosowaną w ustawie o kredycie konsumenckim, gdzie wskazuje się na wszystkie koszty ponoszone „w związku z umową kredytu konsumenckiego” (a nie jedynie w związku z zawarciem umowy).

b) w odniesieniu do projektowanego art. 720¹ § 3 k.c.

Projektowany art. 720¹ § 3 k.c. ma na celu włączenie kosztów pośrednictwa do pozaodsetkowych kosztów kredytu, jednak w ocenie Rzecznika Finansowego, w proponowanym brzmieniu nie obejmuje on wszystkich kosztów pośrednictwa, jakie w praktyce są pobierane przy udzielaniu kredytów i pożyczek. Z analizy prowadzonych przez Rzecznika spraw wynika, że wiele umów pożyczek poprzedzonych jest podpisaniem przez pożyczkobiorcę z pośrednikiem (spółką lub osobą fizyczną) tzw. umowy pośrednictwa, na mocy której pośrednik wyszukuje najlepszą ofertę dla pożyczkobiorcy. Często jest to działanie fikcyjne (pośrednik nie dokonuje żadnej analizy porównawczej ofert), mające na celu jedynie pobranie wysokiej opłaty za usługę. Koszt tej usługi wskazany jest w umowie pośrednictwa, a opłacany jest przy pomocy udzielonej pożyczki, często nawet niewskazany w umowie jako koszt usługi pośrednictwa.

Można zatem rozważyć rozszerzenie projektowanego przepisu o sformułowanie „nawet jeżeli wynika z innej umowy”. Problematiczna może być jednak wtedy sytuacja, gdy na mocy zawartej umowy pośrednictwa zostaną zawarte dwie odrębne umowy pożyczki pieniężnej. Problem z zaliczeniem kosztów pośrednictwa wynikających z odrębnej umowy pośrednictwa występuje aktualnie w praktyce stosowania art. 36a ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 6a u.k.k.

c) w odniesieniu do projektowanego art. 720² § 1-2 k.c.

Rzecznik Finansowy wskazuje, że nie znajduje uzasadnienia dla różnicowania limitów maksymalnych kosztów pozaodsetkowych w umowach pożyczki zawieranych z konsumentami zależnie od tego, czy umowa zawierana jest przez konsumenta w oparciu o przepisy ukk czy Kodeksu

Str. 5

cywilnego. W ocenie Rzecznika Finansowego poziom ochrony konsumenta w zakresie wysokości stosowanych kosztów pozaodsetkowych powinien być jednolity.

d) w odniesieniu do projektowanego art. 720² § 3 k.c.

Należy wskazać, że proponowany art. 720² § 3 k.c. określający konsekwencje przekroczenia wysokości maksymalnych kosztów pozaodsetkowych dotyczy analogicznych stanów faktycznych w stosunku do tych określonych w projektowanym art. 36a ust. 3 ukk. Oba przepisy wyraźnie wskazują, że w przypadku przekroczenia limitu kosztów pozaodsetkowych, koszty pożyczki nie należą się w części przekraczającej wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu. Jednocześnie oba projektowane przepisy zredagowane są w różny sposób, co może w procesie stosowania prawa stwarzać asumpt do nadawania różnego znaczenia tym przepisom.

Niezależnie od powyższego, należy wskazać, że w przypadku umów o kredyt konsumencki zawieranych na podstawie ukk, dodatkową konsekwencją przekroczenia limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu jest możliwość zastosowania tzw. „sankcji kredytu darmowego”, tj. zwrotu kredytu bez odsetek i kosztów należnych kredytodawcy. W przypadku proponowanych regulacji Kodeksu cywilnego, tego rodzaju skutek nie jest przewidziany przez projektodawcę, co wydaje się tworzyć nieuzasadnione zróżnicowanie uprawnień konsumenta w zależności od tego, czy świadczenie udzielane jest w oparciu o przepisy ukk czy k.c.

e) w odniesieniu do projektowanego art. 720³ § 3 k.c.

W projektowanym przepisie posłużono się terminem „suma wartości przedmiotu pożyczki”, jednocześnie nie wskazując jak należy rozumieć to pojęcie.

f) w odniesieniu do projektowanego art. 720³ § 4 k.c.

Rzecznik Finansowy wskazuje, że proponowane w projektowanym art. 720³ § 4 k.c. wyłączenie stosowania art. 720³ § 1-3, jest niespójne z założeniami projektu mającymi na celu ochronę osób będących w przymusowym położeniu, w szczególności w sytuacji gdy przedmiot zabezpieczenia jest nieruchomość przeznaczona na cele mieszkaniowe biorącego pożyczkę. Rzecznik wskazuje, że zabezpieczenie w postaci hipoteki może być również nadmierne. W konsekwencji może powodować sytuację, gdy właściciel nieruchomości, na której ustanowiona jest niewspółmierna do udzielonego świadczenia hipoteka nie ma realnej możliwości ustanowienia kolejnej hipoteki.

e) w odniesieniu do projektowanego art. 720⁴ k.c.

Str 6

Projektowany art. 720⁴ k.c. zakłada wprowadzenie obowiązku informacyjnego przed udzieleniem świadczenia pieniężnego konsumentowi. Oceniając projektowany przepis, należy wskazać, że nie jest do końca jasne, w jakiej formie dający pożyczkę będzie zobowiązany przedstawić wymagane informacje. W projektowanym przepisie wskazano jedynie, że informacje te mają być przekazane w sposób jasny i zrozumiały przed zawarciem umowy, bez jednoczesnego doprecyzowania formy w jakiej ma to nastąpić, co budzi obawy przed mogącymi zaistnieć różnego rodzaju nieprawidłowościami.

W ocenie Rzecznika ustalenie formy przekazania tych informacji pozwoli zminimalizować zjawisko misselingu, czy wprowadzenia w błąd pożyczkobiorców w sprzedaży takich usług, dlatego Rzecznik Finansowy poddaje pod rozagę doprecyzowanie przekazywania tych informacji np. na trwałym nośniku w rozumieniu art. 5 pkt 17 ukk. Trwały nośnik jako dowód będzie mógł podlegać ocenie organów nadzorczych i kontrolnych (np.: Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Komisji Nadzoru Finansowego, organów ścigania, czy też Rzecznika Finansowego). Jednocześnie Rzecznik Finansowy zastrzega, że postulowana propozycja w zakresie obowiązku przekazywania informacji na trwałym nośniku niekoniecznie powinna odnosić się do pożyczek bezkosztowych, gdzie taki wymóg mógłby zostać uznany za nieproporcjonalny.

f) w odniesieniu do projektowanego 724¹ § 2 k.c.

W projektowanym przepisie pojawia się wyrażenie „całkowita wartość pożyczki”, przy czym najprawdopodobniej intencją projektodawcy było odwołanie się do pojęcia „całkowitej kwoty pożyczki”, mającego praktyczne znaczenie np. dla ustalenia limitu kosztów pozaodsetkowych.

2. Uwagi w odniesieniu do art. 2 projektu ustawy [zmiany w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm), dalej: k.p.c.]

W projektowanym art. 2 pkt 1 lit. b zaproponowano dodanie §²¹ w art. 777 k.p.c., w którym wprowadza się ograniczenie wysokości sumy pieniężnej, do której dłużnik poddawać się będzie egzekucji, jednakże ograniczenie dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy oświadczenie o poddaniu się egzekucji składane jest w celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z zawarcia przez osobę fizyczną umowy pożyczki niepozostającej w bezpośrednim związku z działalnością gospodarczą lub zawodową prowadzoną przez tę osobę, albo innej umowy zawartej przez tę osobę, do której przepisy o pożyczce stosuje się odpowiednio. Niezrozumiałe jest stosowanie tego ograniczenia tylko do

Str 7

oświadczenia związanego z ww. roszczeniami z pominięciem przykładowo roszczeń wynikających z umowy kredytu konsumenckiego, a nie wynikających z umowy pożyczki, zawieranych na podstawie ustawy o kredycie konsumenckim. W ocenie Rzecznika powoduje to uprzywilejowaną pozycję niektórych wierzycieli (kredytodawców) udzielających kredytu konsumenckiego oraz osłabia ochronę kredytobiorców zawierających umowy kredytu konsumenckiego.

3. Uwagi do art. 3 projektu ustawy [zmiany w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, dalej: k.k.)]

Oceniając proponowaną w art. 115 k.k. definicję „kosztów innych niż odsetki”, Rzecznik Finansowy po raz kolejny zwraca uwagę na niespójność definicji kosztów pozaodsetkowych występujących w przepisach różnych ustaw. Rzecznik Finansowy konsekwentnie proponuje ujednolicenie definicji kosztów pozaodsetkowych stosowanej w różnych aktach prawnych.

4. Uwagi do art. 4 projektu [zmiany w ustawie - Prawo bankowe]

a) w odniesieniu do projektowanego art. 78b Prawa bankowego

W ocenie Rzecznika Finansowego niezrozumiałe jest wprowadzane projektowanym przepisem art. 78b Prawa bankowego dla banków i SKOK-ów innego niż dla pozostałych kredytodawców ograniczenia stosowania maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu. Wprowadzenie takiego przepisu powoduje, że w określonych przypadkach bank czy SKOK będzie mógł stosować w umowie pożyczki pieniężnej zawieranej z osobą fizyczną i niezwiązaną bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby korzystniejsze limity maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu niż wynikające z ograniczenia zawartego w art. 720² k.c.

b) w odniesieniu do projektowanego art. 78c Prawa bankowego

Rzecznik Finansowy wskazuje, że projektowany art. 78c Prawa bankowego wyłącza stosowanie art. 720³ § 3 k.c., zwalniając tym samym banki i SKOK-i z obowiązku stosowania **maksymalnej kwoty zabezpieczenia roszczeń z tytułu umowy pożyczki pieniężnej zawieranej z osobą fizyczną i niezwiązaną bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby**, co zdaniem Rzecznika Finansowego jest nieuzasadnione biorąc pod uwagę założenia projektu ustawy. Jeżeli celem ustawy jest ochrona osób fizycznych zawierających umowy pożyczki pieniężnej przed obciążaniem ich nadmiernymi kosztami oraz „nadzabezpieczeniem” spłat tych pożyczek, to w ocenie Rzecznika bez znaczenia jest fakt z jakim podmiotem zawierana jest umowa. Tym bardziej,

Str 8

że z danych jakimi dysponuje Rzecznik Finansowy wynika, że ilość wpływających do Wydziału Klienta Rynku Bankowo - Kapitałowego skarg dotyczących banków nie jest niższa niż innych podmiotów udzielających pożyczek.

5. Uwagi do art. 6 projektu ustawy [zmiany w ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1844 i 2140, dalej: ustawa o SKOK)]

Przepisy proponowane w art. 36 ust. 1a i 2 ustawy o SKOK przewidują odpowiednie stosowanie do pożyczek i umów kredytowych zawieranych przez kasy art. 78b i 78c Prawa bankowego. Przepisy w tym zakresie nie znajdują aprobaty Rzecznika Finansowego z powodów określonych w pkt 4 powyżej.

6. Uwagi do art. 7 projektu ustawy [zmiany w ustawie o kredycie konsumenckim]

a) W odniesieniu do projektowanego art. 10a ukk

W ocenie Rzecznika Finansowego dokonanie prawidłowej oceny zdolności kredytowej konsumenta jest jednym z najistotniejszych etapów zawierania umowy kredytu konsumenckiego. Dodawany **przepis art. 10a ust. 1 ukk**, nakłada na kredytodawcę obowiązek, polegający na tym, aby ten przed udzieleniem konsumentowi kredytu konsumenckiego, odebrał od niego oświadczenie o jego dochodach i wydatkach w zakresie niezbędnym dla oceny zdolności kredytowej oraz analizy ryzyka kredytowego. Zgodnie natomiast z ust. 2 tego przepisu kredytodawca ma obowiązek zweryfikować oświadczenie złożone przez konsumenta. W oparciu o projektowany **art. 10a ust. 3 ukk** weryfikacja **może nastąpić** w szczególności w oparciu o przedstawione przez konsumenta dokumenty sporządzone przez pracodawcę, organy administracji publicznej **lub** dane gromadzone przez wskazane w ustawie podmioty. W ocenie Rzecznika Finansowego przepis w zaproponowanym brzmieniu wprowadza zbyt dużą modalność, która wyraża się poprzez użycie w tym ustępie sformułowań „może nastąpić”, „w szczególności” oraz spójnika „lub”. Jeżeli celem projektodawcy było przymuszenie kredytodawcy do weryfikowania przekazywanych przez konsumenta oświadczeń również w bazach danych, to cel ten nie został osiągnięty. Aby cel ten został zrealizowany w ocenie Rzecznika Finansowego przepis ten mógłby przyjąć następującą treść:

„3. Weryfikacja, o której mowa w ust. 2, następuje w szczególności w oparciu o przedstawione przez konsumenta dokumenty sporządzone przez pracodawcę, organy administracji publicznej oraz dane gromadzone, przetwarzane i udostępniane przez:

Str 9

- 1) instytucje, o których mowa w art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, lub
- 2) biura informacji gospodarczej, o których mowa w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2057)

Ponadto, w ocenie Rzecznika Finansowego wątpliwości wzbudza treść projektowanego art. 10a ust. 6 ukk, bowiem badanie przez sąd okoliczności, o których mowa w projektowanym art. 10a ust. 5 pkt 2 ukk na zarzut konsumenta stoi w sprzeczności z celem ustawodawcy w zakresie ochrony konsumentów jako słabszej strony umowy, w szczególności zaś osób starszych lub niedoświadczonych będących w trudnej sytuacji życiowej (str. 1 uzasadnienia projektu). W postępowaniu cywilnym konsument w sporze z kredytodawcą częstokroć występuje jako strona słabsza, nieprofesjonalna, nieposiadająca dostatecznej wiedzy prawnej i ekonomicznej. Stąd też badanie ww. okoliczności powinno być brane pod uwagę z urzędu, podobnie jak zarzut przedawnienia¹. Konsumentowi trudno będzie ocenić i zweryfikować naruszenie przez kredytodawcę art. 10a ust. 1 i 2 oraz ust. 5 pkt 2 ukk.

Projektowany art. 10a ust. 8 ukk wyłącza wobec banków i SKOK-ów stosowanie projektowanych przepisów art. 10a ust 1-7 ukk. Oznacza to, że podmioty te nie będą zobligowane do weryfikowania oświadczenia kredytobiorcy oraz nie będzie miała wobec nich zastosowania sankcja związana z brakiem takiej weryfikacji. W ocenie Rzecznika Finansowego jest to całkowicie niezasadne. W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano jedynie, że Banki i SKOK-i zobligowane są do oceny zdolności kredytowej na podstawie innych obowiązujących obecnie przepisów, tj.

- art. 70 ust. 1 Prawa bankowego, na podstawie którego bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności,
- art. 36 ustawy o SKOK. Zgodnie z nim zasady udzielania pożyczek oraz ich spłaty określa statut kasy (art. 36 ust. 1). Do umów pożyczek zawieranych przez kasy stosuje się odpowiednio przepisy art. 75c ust. 1–5 Prawa bankowego (art. 36 ust. 1a ustawy o SKOK). Do umów

¹ Powyższe rozwiązanie zgodnie z nowym trendem jaki pojawił się w instytucji przedawnienia gdzie to sąd, w sytuacji gdy przedmiotem sporu będzie roszczenie przysługujące konsumentowi, obowiązany z urzędu badać, czy upłynął termin przedawnienia takiego roszczenia. (vide art. 117 § 2¹ k.c.).

kredytowych zawieranych przez kasy stosuje się odpowiednio przepisy art. 69, 70, 74–78 Prawa bankowego (art. 36 ust. 2 ustawy o SKOK). Z kolei do umów o kredyt konsumencki zawieranych przez kasy stosuje się przepisy ustawy o kredycie konsumenckim (art. 36 ust. 3 ustawy o SKOK).

W ocenie Rzecznika Finansowego projektowane przepisy określone w dodawanym do ustawy o kredycie konsumenckim **art. 10a** wprowadzają dodatkowe obowiązki kredytodawcy poprzedzające zawarcie umowy o kredyt konsumencki, w tym obowiązek pozyskania przez kredytodawcę określonych oświadczeń od konsumenta i obowiązek ich weryfikacji, z określeniem skutku zaniedbania wykonania tego obowiązku. Zwolnienie banków i SKOK-ów z tych dodatkowych obowiązków, które zasadniczo mają służyć zabezpieczeniu interesów konsumenta, nie jest dla Rzecznika Finansowego zrozumiałe.

Opisywane wyłączenie, w ocenie Rzecznika Finansowego, jest nieuzasadnione zwłaszcza w kontekście ilości skarg dotyczących działalności banków i SKOK-ów wpływających do Rzecznika, także dotyczących braku lub nieprawidłowej oceny zdolności kredytowej. Wyłączenie to może doprowadzić do uznania, że banki pomimo profesjonalnego charakteru prowadzonej działalności mogą pomijać profesjonalne narzędzia do badania zdolności kredytowej konsumenta, w tym zwalniane są z pewnych obowiązków w tym zakresie. Ponadto przepis ten zwalniając banki i SKOK-i z obowiązków określonych w projektowanym art. 10a ukk, pozbawia konsumentów (klientów banków i SKOK-ów) uprawnień wynikających z ust. 5 i 6 tego przepisu, co Rzecznik Finansowy również ocenia negatywnie.

b) w odniesieniu do projektowanych art. 59cb-59cc ukk

Projektowany art. 59cb ukk ustanawia istotne z punktu widzenia ochrony konsumentów normy dotyczące odpowiedzialności instytucji pożyczkowej za działania lub zaniechania jej pracowników, pośredników kredytowych oraz innych przedsiębiorców wykonujących na jej rzecz czynności związane z udzielaniem kredytów konsumenckich. Z kolei projektowany art. 59cc ukk ustanawia regułę, zgodnie z którą ciężar udowodnienia, że instytucja pożyczkowa prawidłowo zrealizowała obowiązki wynikające z ustawy wobec konsumentów spoczywa na tej instytucji.

Rzecznik Finansowy zwraca jednak uwagę, że zakres podmiotowy stosowania ww. przepisów ograniczony jest wyłącznie do instytucji pożyczkowych. W ocenie Rzecznika Finansowego należy postulować, aby wspomniane przepisy regulujące odpowiedzialność instytucji pożyczkowych

Str. 11

i rozkład ciężaru dowodu odnosiły się do wszystkich kredytodawców, a nie tylko do instytucji pożyczkowych.

c) w odniesieniu do projektowanego art. 59di ust. 1 pkt 1 ukk

W opinii Rzecznika Finansowego w projektowanym art. 59di ust. 1 pkt 1 wyrażenie (...) *bezpośrednio odpowiedzialnego* (...) powinno zostać usunięte.

Uzasadniając proponowaną zmianę należy podkreślić, że osoba zarządzająca danym przedsiębiorstwem ponosi odpowiedzialność za działania lub zaniechania swoich pracowników, a także ustala strategię działania danego podmiotu, w związku z czym jest bezpośrednio za takie nieprawidłowości odpowiedzialna. Pozostawienie przepisu w kształcie proponowanym w projekcie może powodować praktyczne trudności w ustaleniu osoby „bezpośrednio odpowiedzialnej” za stwierdzone nieprawidłowości.

7. Uwagi do art. 13 pkt 1 projektu ustawy [termin wejścia w życie regulacji]

W art. 13 pkt 1 projektu ustawy przewidziano, że przepisy określone w art. 7 pkt 4-7, 9 i 10 wejdą w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia ustawy.

W pierwszej kolejności Rzecznik Finansowy zwraca uwagę, że w art. 7 pkt 5 projektowanej ustawy zaproponowano nowe brzmienie art. 36c ukk, w którego treści posłużono się pojęciem „podmiotu powiązanego” z kredytodawcą.

Jednocześnie definicja „podmiotu powiązanego” została zaproponowana w projektowanym art. 5 pkt 3a ukk, który ma zostać wprowadzony przez art. 7 pkt 1 projektowanej ustawy.

Rzecznik Finansowy postuluje zatem, aby przepis ukk, w którym posłużono się pojęciem „podmiotu powiązanego” oraz przepis ukk definiujący „podmiot powiązany” weszły w życie w tym samym terminie.

Oznacza to, że termin wejścia w życie art. 7 pkt 5 projektowanej ustawy powinien być tożsamy z terminem wejścia w życie art. 7 pkt 1 projektowanej ustawy.

Nadto, należy wskazać, że przyjęcie projektowanej ustawy wpłynie na liczbę spraw, które będą przedmiotem interwencji Rzecznika Finansowego, jak również może łączyć się z koniecznością zwiększenia pomocy klientom w tym zakresie. Może to skutkować potrzebą przyznania dodatkowych

Str 12

gwarancji instytucjonalnych w zakresie pomocy udzielanej konsumentom w związku z możliwością wystąpienia nieuczciwych praktyk w regulowanym obszarze.

Mając na uwadze podkreśloną w załączonym do projektu dokumencie OSR rolę KNF związaną z objęciem nadzorem instytucji pożyczkowych, w tym informację o szacunkach wskazującą, że:

„Bazując na powyższym, szacowana maksymalna kwota kosztów nadzoru, jaką według zaproponowanych zapisów pokryłyby instytucje pożyczkowe, kształtowałaby się na poziomie ok 25,5 mln zł, co pozwoliłoby na obsługę 50 etatów ($5,09 \text{ mld zł} * 0,5\% = 25,45 \text{ mln zł}$).”

(informacja na str. 13 OSR)

zasadne wydaje się uwzględnienie roli Rzecznika Finansowego w związku z wejściem w życie projektowanych regulacji. Z tej przyczyny w stanowisku kierowanym do Sejmu RP Rzecznik Finansowy poddaje pod rozagę dodanie zdania wskazującego, iż przyjęcie projektowanej ustawy wpłynie niewątpliwie także na liczbę spraw, które będą przedmiotem interwencji Rzecznika Finansowego, jak również może łączyć się z zasadnością przyznania Rzecznikowi Finansowemu dodatkowych gwarancji instytucjonalnych w zakresie pomocy udzielanej klientom z uwagi na skutki przyjęcia projektowanej ustawy.

Łączę wyrazy szacunku,

Rzecznik Finansowy

Dr Bohdan Pretkiel

Str 13

Rzecznik Finansowy
ul. Nowogrodzka 47A
00-695 Warszawa

@ biuro@rf.gov.pl
🌐 www.rf.gov.pl
f facebook.com/Rzecznik
Finansowy

☎ **Tel. 22 333 73 26**
22 333 73 27
fax. 22 333 73 29